

עַט וְאַתִּיקָה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 33 ■ טבת תשנ"ד ■ דצמבר 1993

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין

המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

של ועדת האתיקה, אלא בחריגות חמורות מהמדיניות הקיימת, מצד גורמים שלצד, ומסיבות השמורות עמם בלבד, מצאו לנכון, להדליף מידע זה או אחר לעיתונאים.

לא אחזד כי ראיתי ועודני רואה מעשים אלה בחומרה רבה. אין ספק שכל חבר שעניינו נדון בוועדת האתיקה הינו בחזקת זכאי כל עוד לא הוכחה אשמתו בבית הדין, וגם משהורשע כפוף פרסום פסק הדין לשיקול דעת בית הדין, בהתחשב במכלול הנסיבות הנוגעות לעניין.

אכן, ההדלפות הינן רעה חולה שאין כמעט גוף שלטוני או ציבורי שאינו לוקה בה, והדברים מוכרים וידועים, ברם, בכל הקשור לנו, סברתי שאין להשלים עם תופעה זו ויש לעשות הכל על מנת למונעה. לא מכבר יזמתי דיון מיוחד בנושא בוועד מחוז תל-אביב, ואחד הצעדים שהצעתי הינו עיגון בחקיקה של עקרון חשאיות הדיונים בוועדות האתיקה של הלשכה, כך שהפרתו תהווה עבירת משמעת במני עצמה, ועמדה זו התקבלה ע"י הוועד המחוזי.

הדגשתי שאף שמדובר במקרים בודדים של הדלפות, שהם בחזקת היוצא מן הכלל המעיד על הכלל, אין להשלים עם המקרים הללו, ויש למצות את כל הדרכים על מנת לשים להם קץ. אני מקווה שגם נצליח להגיע לכך.

בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

אחד העקרונות המלווים את עבודת ועדת האתיקה, לכל אורך דרכה, הוא עקרון אי הפומביות של דיוניה.

אף שעקרון זה אינו מעוגן במישרין בחקיקה, להבדיל מעקרון אי הפומביות של דיוני בתי הדין המשמעתיים, המעוגן בכללי הלשכה - קשה לחלוק על הגיונו ונחיצותו; אם ראה המחוקק לנכון שלא לתת פומבי לדיונים בבית הדין המשמעתי **לאחר** הגשת קובלנה נגד חבר, על אחת כמה וכמה נכון הדבר שלא לעשות כן בשלב המוקדם יותר של הבריר המשמעתי.

יש לזכור כי ועדת האתיקה דנה במאות תלונות בשנה, שאחוז ניכר מהן מתגלה בסופו של תהליך הבריר כתלונות סרק. פרסום מוקדם של התלונות והדיונים לגביהן עלול לגרום עוול לחברים רבים, בין אם משום שבסופו של הבריר לא נמצא מקום לנקוט נגדם צעדים משמעתיים, ובין אם משום שהנוק הברוד בפרסום ובחשיפה של עניינם אינו שקול, לעתים, לחומרת המעשה המיוחס להם, גם אם תוגש קובלנה והם יורשעו בדין.

עוד יש לזכור בהקשר זה, כי ההחלטות המתקבלות בוועדת האתיקה הינן בגדר המלצות אשר טעונות אישור ועד המחוז בטרם יקבלו תוקף. משום כך, כאמור, מאז הוקמו ועדות האתיקה בלשכה, נשמר עקרון זה בדרך כלל בקפדנות. לצד, בתקופה האחרונה אירעו מספר מקרים בהם החלטות שהתקבלו בוועדה או דברים שהוחלפו במהלך דיוניה, דלפו לכלי התקשורת וזכו בהם לתהודה רבה.

אין צורך לומר שהמדובר אינו בשינוי מדיניות

פסק-דין משמעותי חובתו של עורך-דין לשלם שכר בגין שירות שהוזמן על-ידו עבור לקוחו

העובדות: פרטי המעשה שבגינו הועמד הנאשם לדין הם בקליפת אגוז כדלקמן:

הנאשם ייצג לקוח בתביעה שהוגשה בביהמ"ש השלום בירושלים. במסגרת התביעה הוצא ע"י ביהמ"ש האמור צו-עשה לתפיסת מכונית-משאית של התבע, בכפר הרט שליד באר שבע. הנאשם פנה אל לשכת ההוצ"פ בבאר שבע, על מנת שזו תסייע לו בביצוע צו התפיסה האמור. המוציא-לפעול שאליו פנה הנאשם, התקשר באיתורית אל המתלונן, קבלן הוצאה-לפעול, הזמינו ללשכה והטיל עליו את ביצוע המשימה. לאחר שסודרו ההליכים הפורמליים בלשכת ההוצ"פ הני"ל, יצאו המתלונן, הנאשם ולקוחו לשטח, אולם המשאית נשוא הצו לא נמצאה, ולפיכך לא היה מנוס אלא לחזור לבאר שבע בידיים ריקות. מכאן התפצלו גירסות הצדדים.

המתלונן העיד כי ראה בנאשם את מזמין העבודה, והוסיף כי דיבר עם הנאשם לפני היציאה לביצוע הפעולה, והלה הבטיח לו "שאינ בעיה עם התשלום וזה באחריותו", אולם משחזרו לבאר שבע ביקש הנאשם ממנו כי את החשבונית יוציא ע"ש לקוחו, ומכוון שאין ברשותו (של הנאשם) פנקס שיקים, הבטיח לו הנאשם כי שכר טרחתו ישולם בשיק שישלח לו למחרת היום. שכר טרחה זה לא שולם עד עצם היום הזה.

מנגד טען הנאשם, כי בפועל לא הוא עצמו הזמין את המתלונן לביצוע הצו, אלא המוציא לפועל. הנאשם העיד כי לא ידע כלל כי המתלונן הוא קבלן, אלא חשב שהמתלונן הוא פקיד ההוצ"פ. הנאשם אף הוסיף בעדותו שלא היתה לו כל נגיעה לעניין קביעת שכר טרחתו של המתלונן, באשר עניין זה סוכם ישירות בין המתלונן ללקוחו. כן הכחיש הנאשם כי המתלונן דרש ממנו את שכר טרחתו, ומשכך הם פני הדברים, הרי לדעת הנאשם אין במעשיו (או במחדליו) שום פגם שיש להאשימו בגינו.

החלטת בית הדין המשמעותי:

העבירה המיוחסת לנאשם מבוססת על הפרת הוראות כלל 29 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986 הקובע לאמור:

עורך דין המומן שרוח למען לקוחו יאה אחראי כלפי נותן

השרות לסילוק שכרו והוצאותיו. אלא אם היתה עם נותן השרות בספורד אחרת (והדרגשות שלוו).

"הוראות כלל זה הינן ברורות וחד משמעיות, ולדעתנו הן מטילות על עורך הדין אחריות מוחלטת לתשלום שכרו של נותן השירות. מסקנה זו עולה לא רק מלשונו הברורה של המחוקק, אלא אף מהמטרה העומדת מאחורי כלל זה, דהיינו - להבטיח באופן ודאי ומוחלט כי שכר הטרחה המגיע לנותן השירות ישולם ע"י עורך הדין שהזמין את השירות; שהרי אין זה נאות שמי שנתן את השירות לעורך הדין או לקוחו של זה, לא יזכה באופן מידי לפרי שירותו, ויהיה עליו להתרוצץ בין עורך הדין ללקוחו או להתדיין עם עורך הדין בענין זה, דבר שיגרם לפגיעה ממשית באמון שיש לרחוש לבדי עורך הדין או להבטחתו, וכפועל יוצא אף פגיעה בכבוד המקצוע וביוקרתו.

אין עורך הדין יכול להסיר מעל עצמו אחריות המוטלת עליו עפ"י הוראות כלל 29 הני"ל או להעבירה לזולתו, אלא בתנאי אחד ויחיד, המפורש בסיפא לכלל 29 הני"ל, דהיינו אם היתה במפורש עם נותן השרות אחרת. אין צורך להרבות מלים ולומר כי עול ההוכחה והראיה להתקיימותו של החרג האמור מוטל כולו על שכמו של הנאשם, החייב לדעתו להראות ולהוכיח, ברחל בתך הקטנה, לא רק את עצם ההתנאה החריגה והמפורשת, אלא אף את פרטיה. נראה לנו, כי הנאשם על עשה שום מאמץ ראוי להרים נטל זה, על מנת להוכיח לפנינו את אשר היה עליו להוכיח.

גזר הדין:

בהחלטי להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו, הגדיש בית הדין המשמעתי בגזר דינו: "הנאשם הורשע בעבירות שבמהותן עומדת תדמיתו של עורך הדין כלפי הציבור. לא ככל האדם עורך הדין, והתחייבות שהוא נותן במסגרת פעילותו כעורך דין יוצרת הנחה כלפי הציבור כי התחייבות זו תכובד ללא כל סחבת. מה שחמור בעינינו הוא שגם לאחר שהמתלונן העיד כאן שטרם נפרע החשבון, לא מצא הנאשם לראות לנכון לפרוע חשבון זה, גם אם הוא דבק בגירסתו שהאחריות אינה מוטלת עליו, ולו כדי לפתור את טרוניית המתלונן. אנו רואים בחומרה יתרה את התנהגותו של הנאשם בפרשה זו, ולא היינו מהססים מלהחמיר עמו יותר משאנו עומדים להורות להלן, אלמלא הייתה זו הרשעתו הראשונה בעבירת משמעותי."

בית הדין גזר על הנאשם את העונשים הבאים: זניפה, כסף בסך 1000 ש"ח ותשלום הוצאות הקובל בסך 1,500 ש"ח. כמו כן חייב בית הדין את הנאשם לשלם למתלונן את שכר טרחתו בסך 345 ש"ח, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה מיום מתן

השירות ע"י המתלונן, וכן חייבו גם לשלם פיצוי למתלונן בסך 500 ש"ח.

בד"מ (ת"א) 73/92, בהרכב: עו"ד א. אורן - אב"ד, עו"ד י. אנושי - חב"ד ועו"ד א. גוטמן - חב"ד; פס"ד מיום 29.7.93.

חסיין

עו"ד אינו חייב לגלות פרטים על בקשה לסעד זמני שהגיש בטרם בוצעה מסירה

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותב עורך-דין: "משרדנו מייצג חברה המצויה בסכסוך עם עובד לשעבר. בשיחה טלפונית ביני לפרקליט המייצג את העובד, הסתבר שאותו פרקליט הגיש תביעה כנגד מרשתנו ובה בקשה לסעדים זמניים. פרקליט העובד נתבקש על ידי למסור את פרטי התיק בבית הדין, אך הוא סירב לעשות כן, בטענה שעד לביצוע המסירה ע"י בית הדין, אינו חייב במסירת הפרטים. האמנם כך?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, עורך הדין המייצג את העובד זכאי לסרב למסור את הפרטים המבוקשים, שכן מטבע הדברים בקשות לסעדים זמניים נעשות במעמד צד אחד, וגילוי פרטים עליהן בטרם בוצעה מסירת כתבי בית-הדין, עלול לפגוע באינטרס של הלקוח. [3516]

עו"ד ועמיתו למקצוע

פרקליט בשירות המדינה אינו חייב לציין תוארו כעו"ד במכתבים היוצאים מחתימתו

העובדות: עורך דין הגיש, בשם לקוחו, תביעה לפיצויים כנגד מספר גורמים ממשלתיים, ובהם גם עורכת דין המשמשת, בין השאר, כיו"ר ועדה למתן רשיונות במשרד ממשלתי מסויים, בנוסף לתפקידה כסגנית היועץ המשפטי של אותו משרד.

עורכת הדין הנתבעת פנתה לוועדת האתיקה בתלונה כנגד ב"כ התובע, בטענה שלפי כלל 31 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, היה על עורך הדין לפנות אליה קודם להגשת התביעה, "כדי לנסות וליישב את הסכסוך בדרכי שלום", כלשון הכלל. "בטוחני שלו היה מתקיים עמי דיון ענייני, תוך מילוי כללי האתיקה, בדרך הראויה והמקובלת בין עורכי דין, היה נחשך לפחות הליך זה שבפנינו", כתבה עורכת הדין בתלונתה.

בתגובתו לתלונה טען עורך הדין, בין השאר, כי בעת הגשת התובענה בשם לקוחו, לא היה מודע לכך שהמתלוננת היא עורכת דין, שכן היא לא צירפה את התואר "עורך דין" ליד חתימתה, במהלך ההתכתבות שהתנהלה ביניהם בגין עניינו של הלקוח, וזאת בניגוד לחובתה לעשות כן, כאמור בכלל 7 לכללי האתיקה המקצועית.

חוות-דעת ועדת האתיקה: לאחר בדיקת מכלול העובדות לא מצאה הוועדה כי בנסיבות העניין פעל עורך הדין הנילון באופן המנוגד לכללי האתיקה. לדעת הוועדה, דינם של עורכי דין עובדי מדינה הוא כדין כל עורך דין כמשמעותו בחוק, מכל הבחינות. עם זאת רואה הוועדה מקום להעיר כי עורך דין הממלא תפקיד של פרקליט מחוז או יועץ משפטי אינו חייב לציין תוארו כעורך דין בכל מסמך עליו הוא חותם בתוקף תפקידו, שכן ברור מאליו שממלא התפקיד הינו עורך דין. [1083/91].

עיסוקים אסורים

עו"ד אינו רשאי לעסוק במקצועו במקביל למילוי תפקיד של מזכיר קיבוץ

העובדות: "הנני חבר קיבוץ העוסק בקיבוצו בעריכת דין, במשרד הפתוח לכלל הציבור", כותב עורך דין לוועדת האתיקה. "בין יתר לקוחותי נמנה גם קיבוצי ותאגידיו. באחרונה הוצע לי לקבל על עצמי תפקיד של מזכיר הקבוץ.

אודה לכם על התייחסותכם למגבלות אפשריות בין תפקידי כעו"ד הקיבוץ לבין כהונה כמזכירו."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, מנוע הפונה מלפעול כעורך דין וכמזכיר הקיבוץ, בעת ובעונה אחת, שכן בתפקיד המזכיר יש, בין היתר, אלמנט של ניהול ועיסוק במסחר, וכידוע, על פי סעיף 80 לתוך לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, אין עורך דין רשאי לעסוק בעסקי מסחר. [6344].

עו"ד ולקוחו

הקלטת איומים מצד לקוח, שלא בידיעתו, ע"י עו"ד, אינה מהווה עבירת משמעת

העובדות: כלל 22 (א) לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, קובע כדלקמן: "לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר, אלא בידיעתם".

בפנייה לוועדת האתיקה שואל עורך דין:

"במקרה שעו"ד משוחח עם לקוח שלו, או לקוח לשעבר, או מי שהחל לקבל שירותים משפטיים אך הפסיקם באמצע, והשיחה מקבלת תפנית שבה אותו אדם מאיים על העו"ד בפגיעה פיזית - האם מותר לעו"ד להקליט את השיחה?"

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדיעה כי האיסור על עורך דין להקליט לקוח הינו אך ורק במגעים וקשריהם כעו"ד - לקוח. ועדת האתיקה אינה רואה באיום פיסי של לקוח על עורך דינו כחלק מיחסי עו"ד - לקוח, ולפיכך לא תראה הוועדה בהקלטת איומים כאלה, שלא בידיעת הלקוח, משום עבירה על כללי האתיקה. [7308].

שכר טירחה

עו"ד המכין לבקשת עמיתו תצהיר לקיום צוואה - זכאי לדרוש בגינו שכר טירחה

העובדות: "פנו אלי יורשים בבקשה לטיפול בבקשה לצו קיום צוואה," כותב עורך-דין בפנייה לוועדת האתיקה. אחד העדים לצוואה הנו עו"ד. פניתי אליו וביקשתי כי ישלח תצהיר על היותו עד לצוואה. עוה"ד שלח לי את התצהיר כמבוקש, אולם להפתעתי צירף מכתב ולפיו הוא דורש שכ"ט בסך - 500 ש"ח. עלי לציין כי שוחחתי עם עוה"ד הנ"ל לפני משלוח התצהיר, ובשום שלב לא הזכיר ולא רמז כי יבקש שכ"ט עבור התצהיר. לעניות דעתי, מדובר בתצהיר של עדות ואין לקבל עליו שכ"ט. אבקש את חוות דעתכם בנושא."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, להבדיל מחתימה על תצהיר המשוגר לעורך-דין לחתימה בלבד, פעולה שאינה מזכה בשכ"ט, הרי אם נתבקש עורך הדין, שהוא עד לחתימה על צוואה או מי שערך אותה, להכין את התצהיר בעצמו ולחתום עליו, הוא זכאי במקרה זה לשכ"ט בגין ביצוע העבודה הנוספת. [4898]

עו"ד ומשרדו

עו"ד אינו רשאי להעסיק במשרדו עו"ד שרשיונו לשלל, ולו גם בהעסקה מזדמנת

העובדות: עורך דין פנה לוועדת האתיקה בבקשה לקבל היתר להעסיק במשרדו עורך דין לשעבר,

שהוצא מן הלשכה על-פי פסק דין של בית דין משמעת. בפנייתו הדגיש עורך הדין כי אין המדובר בהעסקת עורך הדין לשעבר בעבודה קבועה, אלא בעבודות מזדמנות, לפי הצורך, לרבות "איסוף חומר והכנת חומר לעריכה משפטית" במשרדו.

חוות דעת ועדת האתיקה: לאחר דיון בבקשה לא מצאה ועדת האתיקה לנכון להיענות לבקשה. סעיף 59 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א 1961 אוסר, כידוע, על העסקת עורך דין לשעבר ללא היתר מן הלשכה. וזו לשונו:

"עורך דין לא יעסיק במשרדו. בלי היתר מאת הלשכה. אדם שתורתו בלשכה הושעתה - בחקופת ההשעיה. או אדם שהוצא מן הלשכה."

לאור נסיבות שהיו לעוקף את האיסור הנ"ל, נטיית הוועדה היא להחמיר בפרשנות סעיף זה, על מנת שלא ניתן יהיה להעסיק עורך דין מושעה לא באופן ישיר ולא באופן עקיף. [6166].

עו"ד ועמיתו למקצוע אין חובה על עו"ד לספק לעמיתיו מסמכים מעבר למתחייב מתקנות סדר הדין

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותב עורך דין: "באחרונה אני מקבל פניות רבות מתחריים למקצוע, אשר מייצגים צדדים בהליכים משפטיים מול לקוחותי, להמציא להם העתקים מצולמים ממסמכים, לאו דווקא במסגרת בקשה לגילוי מסמכים."

"כיוון שהבקשות הן רבות, הרי אם ארצה לענות לכולן, יהווה הדבר מטריד רציני לעבודה, שלא לדבר על הוצאה הכספית הכרוכה בכך. מאידך גיסא, אין ברצוני להימצא במצב של התנהגות בלתי הורמת כלפי חברים למקצוע."

ברצוני לשאול, איפוא: על-פי כללי האתיקה המקצועית, עד היכן צריך עו"ד לעזור או לשרת את חברו למקצוע אשר מייצג צד שכנגד?"

חוות דעת ועדת האתיקה:

לדעת הוועדה, עורך דין אשר מסרב לפעול מעבר למתחייב על-פי תקנות סדר הדין האזרחי בכל הקשור להמצאת מסמכים, אינו עובר על כללי האתיקה. יחד עם זאת מצפה הוועדה כי עורך דין יספק לצד שכנגד צילומי מסמכים שבשליטתו ובלבד שהוצאות הצילומים ישולמו ע"י הצד המבקש, וכל עוד אין סיוע זה עומד בניגוד לחובת האמון של עורך הדין כלפי לקוחו. [8523]